

З Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття на заходи програми було використано 13,4 млн. грн.

Висновки. Для ефективного використання трудового потенціалу як головного чинника виробництва та сприяння зайнятості населення пріоритетним завданням є формування якісного людського потенціалу з високим рівнем загальної та професійної освіти, його відповідності потребам економіки, з високою культурою праці, схильністю до інновацій, мобільністю і здатністю адаптуватися до нових умов трудової діяльності.

Серед проблем, які необхідно вирішити, є незбалансованість попиту і пропозиції на ринку праці, недостатня якість підготовки кадрів, структурна невідповідність професійної підготовки кадрів актуальним потребам економіки, відсутність обґрунтованих прогнозів щодо перспективної потреби галузей у кадрах, розширення сфери застосування праці, сприяння зайнятості населення, а також громадян, які потребують соціального захисту.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зайнятість населення» № 804-ХІІ (804-12) від 01.03. 91 р. зі змінами та доповненнями.
2. Державна служба зайнятості України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www. dcz .gov.ua. control](http://www.dcz.gov.ua.control).
3. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www. ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
4. Злупко С. М., Радецький Й.П. / Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні: Навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка / М. М. Мартиняк (ред.). – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007.
5. Федоренко В.Г., Денисенко М.П., Бреус С.В., Пінчук Ю.Б. Ринок праці в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку. // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 1. – С. 5-8.

Аннотація. Изложены вопросы развития трудового потенциала и политики занятости населения в городе Каменце-Подольском.

Ключевые слова: трудовой потенциал, занятость, город, население, трудоустройство.

Abstract. The questions of labor potential and employment policy in Kamenetz-Podolsk.

Key words: employment potential, employment, the city population, employment.

УДК 338.2

В.Є. Лучик, кандидат фізико-математичних наук, доцент,

С.Д. Лучик, доктор економічних наук, професор ПДАТУ

СУЧАСНІ МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Дана класифікація сучасних методів забезпечення політики регіонального розвитку, їх оцінка при визначенні пріоритетних шляхів розвитку держави та регіонів. Показано, що основними методами є прогнозування, планування і програмування.

Ключові слова: політика регіонального розвитку, метод, прогнозування, планування, програмування.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями Тільки через механізми політики регіонального розвитку як важливого елемента загальнонаціональної стратегії можна активізувати внутрішні потенціали регіонів для соціально-економічного зростання територій і держави у цілому. Саме така політика

може виступати універсальним засобом ефективного використання внутрішніх регіональних резервів, чого важко досягнути за допомогою галузевих методів управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питаннями удосконалення державної економічної політики займалися і займаються цілий ряд фахівців, а саме: Борисевич В.І. [8], Глівенко С.В. [9], Єрохін В.Г., Кандаурова Г.О. [8], Кандауров М.М. [8], Оскольський В. [5], Соколов М.О. [9], Теліженко О.М. [9], Янч Е. [2] та ін. Проте, незважаючи на значний обсяг публікацій і досліджень з даної теми, в сучасних умовах гострою є потреба у розробці нових та удосконаленні відомих методів забезпечення політики регіонального розвитку з метою досягнення ефективного розвитку нашої держави та її регіонів.

Постановка завдання. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону є центральною функцією органів влади регіону, реалізація якої стає особливо актуальною під час кризи та постійних структурних змін. Вихід з цього стану може виявитися дуже складним, якщо економічні процеси будуть відпущені на самоплив. У той же час він може супроводжуватися мінімальними витратами, якщо адміністрація активно впливатиме на процеси економічного розвитку, використовуючи наявні і шукаючи нові місцеві переваги.

Виклад основного матеріалу дослідження. В усіх економічних системах прогноз є необхідною складовою частиною процесу планування та розробки економічної політики, у тому числі регіональної. Якщо планування є проекцією в майбутнє людської діяльності для досягнення наперед встановленої цілі, перетворення інформації про майбутнє у директиви для цілеспрямованої діяльності, то прогнозування виявляє процеси, які слід враховувати в майбутньому періоді, та дозволяє обґрунтувати заходи активного впливу на них.

В Україні прогнозування практично не використовується при вивченні еволюції управління на перспективу. Російський науковець Єрохін В.Г. слушно відмічає, що у тих країнах, де глибоко і систематично займаються питаннями організації управління, відмічається найбільш висока ефективність виробництва і задоволення потреб людей [1].

Нерідко серед науковців спостерігається змішування термінів «прогнозування», «планування», «програмування», «проектування», а інколи вони протиставляються між собою як взаємовиключні. Інтегрує всі перераховані категорії поняття «управління», оскільки в основі кожного з них лежить один і той самий елемент – рішення. Проте рішення у сфері управління не обов'язково мають плановий, програмний, проектний характер.

Влучним є визначення прогнозу російським науковцем Е. Янчем як ймовірнісне твердження майбутнього з достатньо високою достовірністю [2]. Необхідність прогнозування спричиняється тим, що майбутнє невизначене і ефект багатьох рішень, які приймаються зараз, протягом певного часу не відчувається. Тому точне передбачення майбутнього підвищує ефективність процесу прийняття рішень.

Прогноз складається з метою визначення напрямів і тенденцій розвитку будь-якого процесу, ймовірних строків появи тих або інших подій, обсягів необхідних робіт. Прогноз є передплановим розробленням багатоваріантних моделей плану.

Найтісніше прогнозування пов'язане з плануванням, тому що вони утворюють дві стадії єдиного послідовного процесу управління економікою. Прогнози повинні випереджати плани, відображаючи оцінку їх виконання, охоплювати всі процеси, що не підлягають плануванню. Прогноз і план можуть розроблятися паралельно, незалежно один від одного. Однак для того, щоб план був оптимальним, йому повинен передувати прогноз, можливо неперервний, який дозволив би науково обґрунтувати цей та наступні прогнози [3, с. 10].

Між прогнозуванням і плануванням існують розбіжності. На відміну від прогнозування, як методу науково аргументованого передбачення імовірних тенденцій і напрямів при розв'язанні стратегічних завдань суспільства, планування являє собою науково обґрунтовану організацію суспільства, соціально-економічних і виробничих процесів у країні, регіоні, галузі, на підприємстві, робочому місці.

Розроблення прогнозів ґрунтується на прогностичних методах, тоді як планування використовує більш точні методи балансових та інших розрахунків. Прогнозування та планування відрізняються й тим, що характеризують різні, хоча і взаємопов'язані рівні пізнання об'єкта дослідження, форми його передбачення майбутнього стану.

Таким чином, план і прогноз являють собою взаємодоповнювальні стадії планування за вирішальної ролі плану як провідної ланки управління суспільним виробництвом. При цьому план виступає чинником, який орієнтує наявну практику на можливості розвитку у майбутньому, а прогнозування є інструментом розроблення планів. Форми поєднання прогнозу та плану можуть бути різними. Прогноз може, як правило, передувати розробці плану, складатися після плану (прогнозування наслідків, зафіксованого у плані рішення), здійснюватися у процесі розроблення плану.

Економічне прогнозування і планування не можна розглядати ізольовано. У процесі розробки прогнозу і плану обов'язково здійснюється аналіз взаємоузгодженості цілей, способів і засобів для їх досягнення та реалізації. За прийнятими критеріями ефективності визначаються оптимальні шляхи розвитку. Проте, не дивлячись на спільність задач, що вирішуються, постановка їх при прогнозуванні та плануванні різна. При плануванні діє схема: «цілі – директивні, шляхи їх досягнення – детерміновані, ресурси – обмежені». При прогнозуванні схема інша: «цілі – теоретично досяжні, шляхи і засоби їх досягнення – можливі, ресурси – ймовірні». План містить тільки один (оптимальний) варіант розвитку, прогноз – безліч альтернатив [3, с. 326].

Формування законодавчої бази для економічного прогнозування в Україні розпочалося з прийняття Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (2000 р.), в якому визначено державне прогнозування як науково обґрунтоване передбачення напрямків економічного і соціального розвитку країни, окремих адміністративно-територіальних одиниць, а також можливого стану економіки і соціальної сфери у майбутньому й альтернативних шляхів та термінів досягнення намічених параметрів [4].

У країнах з централізованою плановою економікою використовується директивне планування з більшою чи меншою деталізацією розбивки плану за господарськими одиницями. Недирективне порівняно з директивним плануванням забезпечує значну самостійність господарських одиниць як у формуванні взаємних зв'язків, так і у відносинах з органами державного управління.

Методами планування є розробка прогнозів та складання загальнонаціональних і регіональних планів і програм, на основі яких формується політика регіонального розвитку.

Централізоване, директивне управління в СРСР вичерпало свої можливості та резерви і потребувало не знищення, а доповнення ринком, механізм регуляції якого повинен бути налаштований на розвиток та закріплення позицій планування. Однак у той час, як у всьому світі наслідують краді надбання економічного планування з певними модифікаціями, що дозволяє країнам мати значні успіхи у соціально-економічному розвитку, Україна відкинута на багато років назад.

Академік АЕН України В. Оскольський наголошує, що державу було усунуто від управління економікою шляхом нав'язування неоліберальних реформ, які включали в себе приватизацію, лібералізацію фінансів і торгівлі, дерегуляцію економіки з метою відкриття транснаціональному капіталу нових, до того закритих для нього сфер діяльності, вмонтування країни з перехідною економікою у світову капіталістичну систему на позиціях її периферії [5, с. 6-7].

Таким чином, для подолання фінансово-економічної кризи і переходу до сталого розвитку держава мусить повернутись до регулювання соціально-економічного розвитку через механізми державного прогнозування і планування розвитку країни, особливо, на середньо-, довго- та далекострогову перспективу. У планах повинні поєднатись загальнодержавні та регіональні інтереси при широкій самостійності низових ланок.

У Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03. 2000 р. № 1602-III р. термін «план» практично не вживається, він замінений на поняття «програма». Самого визначення програми у законопроекті не наводиться. Проте, як відомо, процес програмування відрізняється від планування тим, що визначає послідовність конкретних заходів для реалізації планів.

2004 р. Кабінетом Міністрів України була затверджена Державна програма прогнозування науково-технічного розвитку на 2004-2006 роки [6]. Але її фінансування було скорочене майже удвічі, а реалізація 2006-го призупинена. 2007 р. Кабінет Міністрів затвердив нову Концепцію

Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 рр. Для її реалізації Постановою уряду № 1118 від 11 вересня 2007 р. затверджено Державну програму прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 роки [7]. По суті, це – друга програма такого роду в Україні. У результаті її виконання має бути сформована нормативна, організаційна, матеріально-технічна та кадрова база для єдиної системи прогнозування.

Основними формами програмування є розробка та реалізація національних і цільових комплексних програм. Під програмою білоруські науковці В.І. Борисевич, Г.О. Кандаурова, М.М. Кандауров розуміють документ, який являє собою комплекс соціально-економічних та інших завдань і заходів, взаємоузгоджених за ресурсами, виконавцями і термінами здійснення і направлених на розв'язання певної проблеми [8, с. 8].

Програми, як і прогнози, мають чітко виражену проблемну постановку, зумовлену категорією мети. Це очікуваний стан систем, що обов'язково припускає досягнення заздалегідь визначеного результату.

Проте вони мають істотні розходження у розв'язанні проблемних постановок. Вирішення завдань при прогнозуванні означає одержання обґрунтованої і якісної інформації про перспективи, можливі стани, критичні точки і суперечності розвитку. При програмуванні реалізація завдання передбачає розробку скоординованих заходів, узгоджених за виконавцями, термінами і ресурсами.

Державні цільові програми виступають відповідними розділами Державної програми економічного і соціального розвитку України і можуть бути спрямовані на розв'язання проблем регіонального розвитку, що мають державне значення. Заходи, завдання та показники державних цільових програм, спрямованих на розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць, включаються до програм економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст на відповідний рік.

У програмах відображаються основні показники економічного і соціального розвитку регіону, що характеризують найважливіші відтворювальні процеси використання трудових, фінансових, природних ресурсів, виробничих фондів, створення та заміщення робочих місць, споживання населенням матеріальних благ і послуг, будівництво об'єктів соціальної інфраструктури та природоохоронного призначення, кон'юнктуру на регіональних ринках основних видів товарів та послуг тощо. У регіональних програмах подаються на наступний рік висновки стосовно тенденції розвитку економіки регіону.

Таким чином, загальна схема організації розроблення програм (планів) на рівні країни та регіонів охоплює характеристику економічної кон'юнктури (стан економіки і ринків, рівень безробіття; дієвість державного регулювання економіки; виконання бюджету); розрахунки макроекономічних показників з метою орієнтування товаровиробників та інформування всіх ланок виконавчої влади про збалансованість фінансових ресурсів з мінімально необхідними суспільству обсягами виробництва найважливіших видів продукції, а також визначення можливих обсягів експорту та імпорту, інформування регіональних органів, міністерств і відомств про державні потреби в тих чи інших видах ресурсів, робіт та послуг, а також визначення економічних і правових норм для стимулювання виробництва; підготовку міністерствами і відомствами, регіонами і підприємствами проектів програм (планів); формування на основі цих проектів Державної програми (плану) економічного і соціального розвитку України.

Отже, плани стратегічного розвитку регіону служать основою для розробки програм соціально-економічного розвитку. Програми зазвичай містять цільові проекти і поетапні плани їх реалізації. Комплекси прогнозів, що розроблюються при вирішенні проблем планування, повинні мати єдину структуру, що можливо лише в єдиному циклі управління, який охоплює процес прогнозування, планування і програмування.

Висновки. Таким чином, основними методами реалізації політики регіонального розвитку є прогнозування, планування та програмування. Головне питання, на яке відповідає стратегічний план регіонального розвитку сьогодні – це як вийти з кризи, підвищити рівень добробуту жителів і закласти міцні основи для його подальшого підвищення. Перевага надається реалізації мети всіх перетворень – створенню умов, які забезпечують гідний рівень та якість життя людини.

Список використаних джерел

1. Ерохин В.Г. Индикативное планирование в системах управления социально-экономическими процессами. Сборник трудов по науке и технике. 2001. Материалы сайта <http://www.technobusiness.chat.ru/index7.html>.
2. Янч Э. Прогнозирование научно-технического прогресса / Э. Янч. – М.: Прогресс, 1974. – 586 с.
3. Рабочая книга по прогнозированию / редкол.: И.В. Бестужев-Лада (отв. ред.). – М.: Мысль, 1982. – 430 с.
4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України / Закон України від 23.03. 2000 № 1602-III.
5. Оскольський В. Про економічну політику сталого розвитку в Україні / В. Оскольський // Економіка України. – 2010. – № 6. – С.4-13.
6. Про затвердження Державної програми прогнозування науково-технічного розвитку на 2004-2006 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1086.
7. Про затвердження Державної програми прогнозування науково-технологічного розвитку на 2008-2012 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2007 року № 1118.
8. Прогнозирование и планирование экономики: [Учебное пособие] / В.И. Борисевич, Г.А. Кандаурова, Н.Н. Кандауров. и др.: Под общ. ред. В.И. Борисевича, Г.А. Кандауровой. – Минск: ООО «Интерпрессервис» УП «Экоперспектива». – 2001. – 380 с.

***Аннотация.** Дана классификация современных методов обеспечения политики регионального развития, их оценка при определении приоритетных путей развития государства и его регионов. Показано, что основными методами такой политики является прогнозирование, планирование и программирование.*

***Ключевые слова:** политика регионального развития, метод, прогнозирование, планирование, программирование.*

***Annotation.** Classification of modern methods of providing of public regional policy, their estimation, is given at determination of priority ways of development of the state and his regions. It is rotined that the basic methods of public regional policy is prognostication, planning and programming.*

***Keywords:** regional development policy, method, prognostication, planning, programming.*

УДК330.101(175.8)

Ж.А. Шевчук, кандидат історичних наук, доцент ПДАТУ

ПРИЧИНИ КРИЗИ НЕОЛІБЕРАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті приділена увага сучасним позиціям неолібералізму та деяким основним причинам, що підтверджують кризу неоліберальної системи господарювання.

***Ключові слова:** неолібералізм, державне втручання, «іпотечна» криза, фінансова криза.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвинені країни намагаються нав'язати менш розвиненим країнам (у тому числі й Україні) певні правила гри, зручні, в першу чергу, для їх власних економічних інтересів. Та, наразі, для держав з транзитивним типом економіки необхідно визначити чіткі та дієві механізми державного регулювання і контролю в економічній сфері.

Одним із важливих механізмів регулювання впливу на прийняття рішень в сфері державного регулювання економіки є неолібералізм. Його мета – обґрунтування цінностей і пріоритетів ринкової економіки та супротив будь-яким елементам плановості, притаманним соціалістичним країнам.

У такому контексті проблема осмислення неолібералізму та його наслідків для країн з перехідною економікою є досить актуальною, оскільки пов'язана з важливим для будь-якої держави процесом вироблення та впровадження економічної політики, особливо враховуючи світові економічні кризи, в якій опиняються не тільки слабкі, але й розвинені країни світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Деякі з проблем розвитку неолібералізму, його зв'язку з монетаризмом, економічною політикою держави та глобальними процесами в світовій економіці досліджувалися І. Валлерстайном, Р. Гасановим, Д. Гелбрейтом, Я. Жаліло, В. Коломойцевим, В. Найдьоновим, Т. Палмером, М. Портером, Дж. Робінсоном, А. Сменковським та іншими вітчизняними і зарубіжними науковцями. Проте залишається важливим аналіз причин, що підтверджують кризу і неоліберальної системи господарювання. Висвітлення даної проблеми представлено у працях сучасних вчених-економістів М. П. Денисенко, Д. В. Вітер, Г. Колодко, В. Гейця та ін.

Мета статті: проаналізувати причини кризи неоліберальної системи господарювання в аспекті глобалізаційних тенденцій розвитку світової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Неолібералізм – міжнародне явище. По суті під назвою неолібералів виступає не одна, а декілька шкіл. До неолібералізму належать фрайбурзька (В. Еукен, В. Репке, О. Рюстов, Л. Ергард та ін.), чиказька чи монетарна (Л. Мізес, М. Фрідман, А. Шварц та ін.), лондонська (Ф. Гайек, Л. Робіне та ін.) школи. Видатні представники неоліберальних ідей у Франції – економісти Ж. Рюеф, М. Алле та ін.

Представники неоліберального руху ще на початку 30-х років намагались напрацювати єдину науково-практичну платформу. Сутність загальних принципів неоліберального руху зводилась до визнання того, що ринковий механізм не забезпечує автоматичного саморегулювання та рівноваги і потребує у зв'язку з цим певного державного втручання і проголошення необхідності державної підтримки (сприяння) у поверненні правил вільної конкуренції і забезпеченні їх виконання усіма господарюючими суб'єктами. Умови пріоритету приватної власності, свободи угоди і вільних ринків можуть бути переглянуті лише в екстремальних випадках (війна, стихійне лихо, катастрофа тощо). Держава, передусім, повинна визначити правила, в межах яких формується економічна активність, і гарантувати їх виконання.

Також зазначалось, що держава повинна здійснювати тільки ті заходи, які забезпечили б підтримку вільної конкуренції. Водночас було критиковано монополії, були обіцянки усунути монополії за допомогою заходів економічної політики. Необхідність втручання держави допускається у тому випадку, коли еластичність попиту і пропозиції з будь-яких причин різко зменшується і внаслідок цього швидке повернення до рівноваги на основі руху цін стає неможливим [4].

Літо 2007 року – початок першої глобальної Великої депресії. “Те, що ми бачимо зараз, – найглибша системна криза, притому перша криза епохи глобалізації з невідомою на сьогодні тривалістю й неясними наслідками. Напевно, світова економіка вступила в період завершення великого циклу свого розвитку. Криза, що посилюється, – зовсім не криза перевиробництва. Це криза ефективності неоліберальної системи, що складалася після попередньої системної кризи 1968-1973 років. Щоб вийти на наступний виток розвитку, в світовому господарстві повинно багато що змінитися. Колишня система експлуатації світової периферії вичерпала свої можливості” [1].

Які ж причини кризи сучасної неоліберальної системи господарювання? Дана криза – результат збігу багатьох політичних, соціальних, економічних та технологічних обставин. Взаємне накладення їх залежало від типової для неолібералізму комбінації цінностей, інститутів і політики.

Цінності, що вкоренилися, оспівують індивідуалізм та вихваляють пожадливість, нехтують соціальними аспектами господарської діяльності і не розглядають людину як центр процесу відтворення. Можливо тому лозунг “Торгувати варто всім, що тільки може приносити зиск, у тому числі й очікуваннями” є пріоритетним сьогодні.

Перша причина – відсутність чітких методів і механізмів у державному управлінні економікою.

В інституційному аспекті неолібералізм зробив державне регулювання економіки публічним ворогом номер один. Спритно маніпулюючи громадською думкою через ЗМІ, ліберали нав'язують

концепцію “малої” (слабкої) держави і мінімалізації її втручання в спонтанні ринкові процеси, “... хоча саме держава є, поряд з ринком, суперінститутом сучасного господарства. Лише розумна синергія потуги “невидимої руки ринку” з “видимою головою держави” дає шанс на довгостроковий економічний успіх, особливо в “країнах з ринком, що формується”, зокрема в економіках постсоціалістичної трансформації” [7].

Друга причина – горезвісна «іпотечна» криза привернула увагу до іншого явища економічної реальності – «бульбашок», котрі виникають в періоди низької інфляції та стабільно низьких ставок за довгостроковими кредитами. Тобто, “... один з недоліків стабільної економіки в тому, що вона часто генерує «бульбашки». Причому негативні наслідки завжди були значно менше позитивних” [1].

Концепція «циклів бульбашок» ще отримує всебічне осмислення. Та вже зараз зрозуміло, що перша «бульбашка» – це «бульбашка» технологічних акцій, котра лопнула 2001 року, що було зафіксовано рекордним падінням індексу Nasdaq у відсотковому виразі. Друга – це «бульбашка» ринку іпотечного кредитування, котра «лопнула» 2007 року. Не випадково The Economist навів в рамках аналізу іпотечної кризи наступний жарт, висловлений кимсь з аналітиків Citigroup: «Коли лопається одна мильна бульбашка, це дає підстави для появи іншої». Так би мовити, розвиток світового господарства відбувається циклічно [1].

Ще М. Кондратьєв зробив висновок про високу вірогідність наявності великих циклів економічної кон’юнктури. Важливим є те, що кризи, пов’язані зі зміною технологій, супроводжують всю історію людства й можуть розглядатися як загальноцивілізаційна закономірність. Прийнято вважати, що на підставі своїх спостережень і зробивши такий довгостроковий прогноз до 2010 року, він передбачив, зокрема, Велику депресію 30-х років. Яким буде вихід з ситуації, що склалася? Чи створять цикли «бульбашок», котрі прийшли на зміну діловим циклам, умови для безконфліктного вирішення протиріч? Виявляється, що явище, яке ми спостерігаємо з літа 2007 року, – це початок першої планетарної Великої депресії. Світ після неї буде іншим.

Третя причина – глобальна фінансова криза. Сучасна фінансова криза, причиною якої була легковажність та безконтрольність надання кредитів американськими фінансовими інститутами в галузі нерухомості, довела до великих втрат і банкрутства банків спочатку в США, а потім в Європі та Азії.

Попри всі намагання подолати кризу, ситуація майже не змінилася. Величезні багатства, майно знищено. На біржах панує нестабільність.

Вирішальним критерієм для покращення ситуації буде повернення довіри до банково-фінансового сектору. Без цього неможливо поновити нормальне функціонування трансакцій між державними, фінансово-кредитними інститутами та приватними інвесторами. Надійним засобом ліквідації критичного стану є державні так звані «допоміжні пакети». Це фінансова допомога урядів для забезпечення існування та безперебійної діяльності банків за допомогою субвенцій. Ці фінансові інститути мали б можливість надавати кредити підприємствам і таким чином загальмувати безробіття, що зростає [8].

Як бачимо, безмежна свобода, яку пропагує неолібералізм, не тільки не гарантує стабільності в фінансово-економічному секторі, але має руйнівну дію. Цю систему використовують антисоціальні елементи для заспокоєння жадібності і максималізації своїх доходів. Свобода – так, але обмежена законами, які унеможливають дії одиниць на шкоду загалу [2].

Четверта причина – впровадження в дію інвестиційно-інноваційної моделі розвитку та низький рівень інвестиційної діяльності

Інвестиції є невід’ємною частиною будь-якої економічної системи. Аналіз інвестицій на макрорівні важливий для прийняття економічних рішень урядом, а на мікрорівнях – окремим підприємством. Подібний аналіз здійснюється за допомогою макромоделей діяльності економічних суб’єктів. До основних економічних теорій й моделей, у котрих інвестиції відіграють одну з вирішальних ролей, відносять теорію Кейнса, монетарну теорію Фрідмана, модель Фішера, модель Харрода-Домара, модель Кобба-Дугласа, теорію очікувань (модель адаптивних очікувань і модель раціональних очікувань), моделі циклів ділової активності. То чому б не використати це повною мірою і грамотно?

Недостатня кількість інвестицій змушує підприємства шукати різні легальні, а іноді й тіньові джерела фінансування. Так, наприклад, несприятливі умови для інвестування в Україні спричиняють низькі економічні індекси та рейтинги інвестиційної привабливості, визначеними відомими міжнародними організаціями.

Держава мусить мати законні компетенції виключати з економічно-фінансових процесів деструктивні елементи. Така система – сутність соціального ринкового ладу, який ґрунтується на теорії ордолібералізму, упорядкованого і регульованого державною економічною політикою, і який в другій половині минулого століття був гарантом добробуту громадян Німеччини [3].

Висновки. Неолібералізм як одна з панівних ідеологічних систем ХХ століття є своєрідним типом політичної свідомості, що органічно поєднує у собі риси класичного лібералізму та нові, модерністські концепції і погляди. Саме відкритість неоліберального світогляду є тим чинником, який утворює його життєстійкість та популярність.

Найбільше надбання неолібералізму – здатність його ідеологів ефективно реагувати на виклики часу, висуваючи альтернативні проекти суспільного розвитку. Та, як показує дійсність, і тут є певні прорахунки і недоліки. За останні роки у світовій економічній науці широкого розповсюдження і навіть домінування набули ряд не безсумнівних догматів і міфів ліберальної економічної доктрини. До їх числа можна віднести наступні положення, що трактуються як абсолютні істини:

- догма щодо можливості, доцільності та ефективності механізму саморегуляції ринкової економіки;
- теза щодо необхідності обмеження державного втручання в процеси функціонування економічної системи;
- положення про те, що конкуренція спрямовує економічну систему до встановлення рівноваги (насправді вона за самою своєю глибинною сутністю постійно порушує рівновагу);
- розгляд фритредерства в якості найбільш сприйнятливої та ефективної політики для всіх без виключення країн, незалежно від наявної в них конкретної соціально-економічної ситуації та рівня їх економічного розвитку тощо.

Перелік догматів сучасного неолібералізму можна було б ще довго продовжувати і конкретизувати. Можливо культивування теоретичних і неврахування практичних принципів і призвели до виникнення сучасної широкомасштабної світової економічної кризи та перманентної економічної кризи в Україні в останнє двадцятиліття. І як зазначає Олексій Толкачов: “Необхідно усвідомити, що криза вже ставить жирну крапку в неоліберальному розвитку людства... Теперішня системна криза, яка охопила світ, є не просто звичайною періодичною кризою капіталістичної системи. Вона носить цивілізаційний характер і є результатом вад та недоліків неолібералізму як такого” [5].

Крах існуючої неоліберальної моделі вимушені сьогодні визнати навіть найбільш яскраві адепти ліберальних теорій та найбільші “акули” сучасного капіталу. Зокрема, у виступі на щорічному всесвітньому форумі в Давосі його засновник Клаус Шваб константував: “Можна з абсолютною впевненістю сказати, що капіталістична система в її нинішній формі абсолютно не вписується в модель сучасного світу... Капіталізм в його нинішній формі вже не відповідає світу навкруг нас” [6].

Обрання саме неоліберальної стратегії модернізаційних перетворень з наголосом на необхідності розвитку базових інституцій соціальної держави може стати тим прогресивним шляхом суспільно-політичного поступу, якого потребують пострадянські країни. Лише за цих умов у суспільствах перехідного типу формуватимуться базові механізми переростання модернізаційних процесів у постмодернізаційні, а значить – і Україна матиме змогу органічно увійти до політичного, ідеологічного, економічного, технологічного та соціокультурного середовища постіндустріальної цивілізації.

Список використаних джерел

1. Денисенко М. П. Глобальна велика депресія – криза неоліберальної системи господарювання [Текст] / М. П. Денисенко // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 6-8.
2. Д. В. Вітер. Неоліберальна модель економіки в умовах глобалізації / Д. В. Вітер // Митна безпека. – 2011. – № 1-2. – С. 164-169.

3. Валлерстайн И. После либерализма / Пер. с англ. М. М. Гурвица, П. М. Кудюкина, Л. В. Фёденко, под ред. Б. Ю. Кагарлицкого. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 256 с.
4. Топішко І.І. Економічна криза як відображення кризи економічної теорії та економічної політики / Топішко І.І. // Наукові записки. Серія «Економіка»: збірник наукових праць. – Острогор – 2012. Вип. 20. – С. 31-35.
5. Олексій Толкачов. Кінець неоліберального світу // День. – 9.10. 2009. № 181. 9. Цит. по: Еженедельник 2000, 3.02.012.
6. Цит. по: Еженедельник 2000, 3.02.012.
7. Колодко Гжегож В. Мир в движении / пер. с пол. Ю. Чайникова. – М.: Магистр, 2009.
8. Іво Полулях. Світова фінансова криза: причини і перебіг. / Іво Полулях. // Листи до приятелів. Журнал думки і чину. – 2010.

Анотация. В статье уделено внимание современным позициям неоллиберализма и некоторым основным причинам, подтверждающим кризис неоллиберальной системы хозяйствования.
Ключевые слова: неоллиберализм, государственное вмешательство, „ипотечный” кризис, финансовый кризис.

Annotation: The main purpose of this article is to research modern position of neoliberalism, and some basic reasons, that have confirmed crisis of neoliberal economic system.

Keywords: neoliberalism, government intervention, „mortgage” crisis financial crisis.

УДК 331.103

В.Ю. Лисак, кандидат економічних наук, старший викладач КПНУ імені Івана Огієнка

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

У сучасних постіндустріальних умовах розвитку економіки України перед багатьма підприємствами гостро постала проблема обмеженості виробничих ресурсів, – отже, вони у своїй виробничій діяльності змушені їх ощадливо використовувати.

Ключові слова: результативність, ефект, ефективність, капітал, активи, оцінювання людського капіталу, комплексна оцінка, здібності, кваліфікація, мотивація персоналу.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В економічній літературі використовується велика розмаїтість підходів і методів щодо оцінки результативності та ефективності використання персоналу підприємств, але не існує єдиної загальноприйнятої методики оцінювання, що спонукає до проведення більш глибоких досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Методологічні засади оцінювання ефективності та результативності діяльності персоналу підприємств закладені в наукових працях зарубіжних і вітчизняних вчених: Е. Бем-Баверка, Дж. Кендріка, К. Маркса, В. Петті, Д. Рикардо, А. Сміта, Л. Туроу, Ю. Фіша, І. Фішера, Т. Шульца, В. Антонюк, Д. Богині, О. Бородіна, О. Грішнова, С. Климко, А. Короковського, Л. Михайлова, Г.В. Осовської, Л.І. Федулова, В. Пригода, А.Г. Поршнева

Постановка проблеми. Метою дослідження є аналіз і систематизація існуючих методичних підходів щодо оцінювання результативності та ефективності роботи підприємств та їх удосконалення на основі інтегральної бальної оцінки людського капіталу підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тенденції розвитку ринкових відносин в Україні сприяють формуванню інноваційних поглядів щодо управління персоналом підприємства. У сучасних умовах постала потреба розробки дієвої системи управління персоналом, яка сприятиме підвищенню й ефективності його використання.